

Posudek vedoucího bakalářské práce – akademický rok 2018/2019

Autor: Barbora Zemanová **Forma studia:** denní **Obor:** Prezentace a ochrana kulturního dědictví

Název práce: Šlechtické znaky na stavebních památkách v okrese Náchod

Vedoucí BP: prof. PhDr. Ondřej Felcman, CSc.

Oponent BP: PhDr. Zdeněk Beran, Ph.D.

Bakalářská práce Barbory Zemanové je zaměřena na inventarizaci šlechtických znaků dochovaných na stavebních památkách ve východočeském okrese Náchod. Vznikla v mém semináři společně s několika dalšími pracemi vázanými k erbovním nálezům z dalších českých okresů. Autorka se současně snaží osvětlit širší historické, heraldické a stavební souvislosti jednotlivých nalezených znaků. Podařilo se jí nalézt a většinou určit 75 znaků na stavebních památkách vyskytujících se v 19 (22) obcích náchodského okresu. Počet rodů, kterým znaky náleží, činí 45. Nejvíce znaků po sobě zanechali příslušníci rodu hrabat z Leslie (9). Následují Piccolominiové (7), Valdštejnové (6) a rody Dobřenských z Dobřenic a Bartoňů z Dobenína (po 5 znacích).

Téměř polovina znaků – 35 byla nalezena ve třech obcích – Novém Městě nad Metují, které s počtem 17 znaků patřících 9 rodům dominuje, Náchodě (12 znaků od 7 rodů), a Velichovkách (6 znaků od 6 rodů). Nalezené znaky, které autorka popisuje a které také obrazově v práci dokládá, jsou výsledkem provedení terénního výzkumu. Prvotní orientaci sice poskytla odborná literatura a její studium, ale vzniklý nálezový soubor a jeho obrazová dokumentace je především zásluhou autorky.

Práce Barbory Zemanové je členěna podle správního zřetele; obce s dochovanými nálezy jsou řazeny abecedně do podoby samostatných kapitol. V kapitolách postupuje autorka podle jednotného schématu: lokalita – stavební památka – znakový nález – šlechtický rod – jeho znak. Práce je přehledná, krátce jsou uvozujícím textem popsány dějiny obce s důrazem na jejich bývalé majitele. Vnitřní struktura kapitolky potom obsahuje stručnou informaci o vzniku a historii kulturní památky, na níž je dochován konkrétní nález/nálezy, poté se text zaměřuje na nalezený znak či znaky, kdy upřesňuje ve schematicky shodné podobě umístění znaku, jeho dataci, materiál, z kterého je nález zhotoven, popis zachovaného znaku a konečně se věnuje rodu, kterému znak patřil a popisuje jeho úplný znak. Texty zahrnují podstatné informace a umožňují jistou komparaci již v průběhu čtení. Jen v několika případech postrádám zdůvodnění nalezeného znaku.

V případě obce Miskolezy bylo třeba se pokusit určit, proč je na pískovcových kartuších na podstavci sochy sv. Jiljí z 18. století alianční znak Dobřenských z Dobřenic a pánů ze Stubenberka, když v té době patřila vesnice k náchodskému panství Piccolominiů. Obdobně to platí pro znak Liechtenstejnů na soše před zámek v Novém Městě nad Metují (s. 57) či pro znak rodu hrabat z Vrtby, který se objevil dvakrát v aliančních znacích na Dolním zámku v Teplicích nad Metují (s. 84–85). Drobných nepřesností se autorka dopustila ještě několik: U aliančního znaku rodů Leslie a z Valdštejna-Vartenberka (s. 27, jedná se o heraldickou, nikoliv hraběcí korunu); Albrecht z Valdštejna nebyl nikdy říšským hrabětem, ale z panského stavu byl povýšen přímo do knížecího stavu jako Karel z Liechtenstejna a Zdeněk Popel z Lobkovic (s. 28); u obr. 32 není popsána úplná podoba znaku rodu z Leslie v kartuši (s. 54); v Salcburku bylo arcibiskupství od roku 796, proto nikoliv biskup, ale salcburský arcibiskup (s. 88).

Bakalářská práce je doplněna úvodem, který obsahuje vymezení všech cílů výzkumu, popis sledovaného okresu a stručný přehled základní literatury. Vyzdvihnout je třeba využití poměrně rozsáhlého souboru odborných prací včetně dvou publikací z řady *Soupis památek*

historických a uměleckých ... V příloženém seznamu odborné literatury jsou uvedeny téměř všechny soudobé a tedy i dostupné heraldicko-genealogické práce, práce uměleckohistorické a práce regionální. V práci *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Díl VI. Východní Čechy*, Praha 1989 je nesprávně uveden autor. T. Šimek je jen jedním z autorů, i když vedoucím autorského kolektivu. Např. čelným autor je emeritní prof. UHK, prof. PhDr. František Musil. CSc.

Závěr práce stručně uvádí základní poznatky získané výzkumem. Poznatky jsou porovnány ve vazbách: počet nálezů / počet obcí a četnost výskytu; počet nálezů / doba jejich vzniku; počet nálezů / počet rodů. Dále jsou vyhodnoceny údaje, které jsou rozvedeny v grafech. Kvantitativně je zhodnocen počet aliančních znaků, množství nálezů ve vztahu k použitému materiálu (dominuje pískovec) a provedeno porovnání podoby znaků (erb s veškerou heraldickou výbavou versus znak pouze v podobě štítu a koruny).

K závěru práce věcně náleží dvě tabulky, které podávají přehled četnosti znaků podle doby vzniku (termín přelom století je však velmi nepřesný a nelze ho komparovat s údaji vázanými k jednotlivým stoletím; chápu, proč autorka tuto časovou kategorii zavedla, ale bylo by pak vhodné ji více vysvětlit) a počtu znaků a rodů v jednotlivých obcích. Závěr přehledně doplňují tři grafy. Zachycují porovnání nálezů s charakterem (účelem) stavby, či kulturní památky, porovnání znaků samostatných a aliančních a srovnání nálezů podle typu materiálu.

Dále práce zahrnuje obsáhlý soubor obrazových příloh s fotografiemi nalezených erbů. Orientaci v přílohách umožňuje seznam obrázků, číselné označení bylo důsledně vkládáno do textu. Fotografie jsou provedeny kvalitně a zdařile prezentují kulturní a estetickou kvalitu erbových památek. Některé z nich (znaky Piccolominiů, rodu Leslie a Colloredů) dosahují značně vysokého uměleckého provedení a přímo symbolicky reprezentují moc a bohatství svých nositelů.

Stylistická a gramatická podoba práce je na vysoké úrovni. Kromě několika drobných překlepů jsem neshledal žádné gramatické či slohové poklesky. Jazyková redakce byla tedy zjevně provedena v patřičné kvalitě.

Na závěr mohu s potěšením ocenit systematičnost průzkumu terénu, jehož rozsah si z hlediska počtu nálezových míst vynucoval značné množství času, pozornosti i finančních nákladů, a také poctivou snahu zadané téma co nejlépe zpracovat. Několik menších připomínek nijak kvalitu práce nesnižuje. Studentka Barbora Zemanová zvládla nároky kladené na závěrečnou práci v bakalářském studijním oboru *Prezentace a ochrana kulturního dědictví*, a proto doporučuji jí předloženou bakalářskou práci k obhajobě. Práci hodnotím stupněm

V Křižánkách 5. srpna 2019

prof. PhDr. Ondřej Felcman, CSc.